

Vad är hepatit C?

Hepatit C orsakas av ett virus som smittar via blod. Hepatit betyder leverinflammation.

Av de som blir smittade med hepatit C-viruset, får ungefär 70 procent en kronisk infektion. Resterande 30 procent läker spontant ut av sig själv.

Om hepatit C-viruset inte har läkt ut efter sex månader har du en kronisk infektion. Det är under den kroniska fasen av infektionen som leverskador kan bli betydande på sikt.

Hepatit C är en sjukdom med cirka 58 miljoner smittade i världen. I Sverige har uppskattningsvis 30 000 personer kronisk hepatit C och ungefär 1500-2000 nya fall anmäls varje år till Folkhälsomyndigheten. Antal anmälda fall har dock varit lägre under år 2020 på ca 1000 personer.

Vilka symtom ger hepatit C?

Hepatit C ger generellt inga symtom, men en del upplever trötthet.

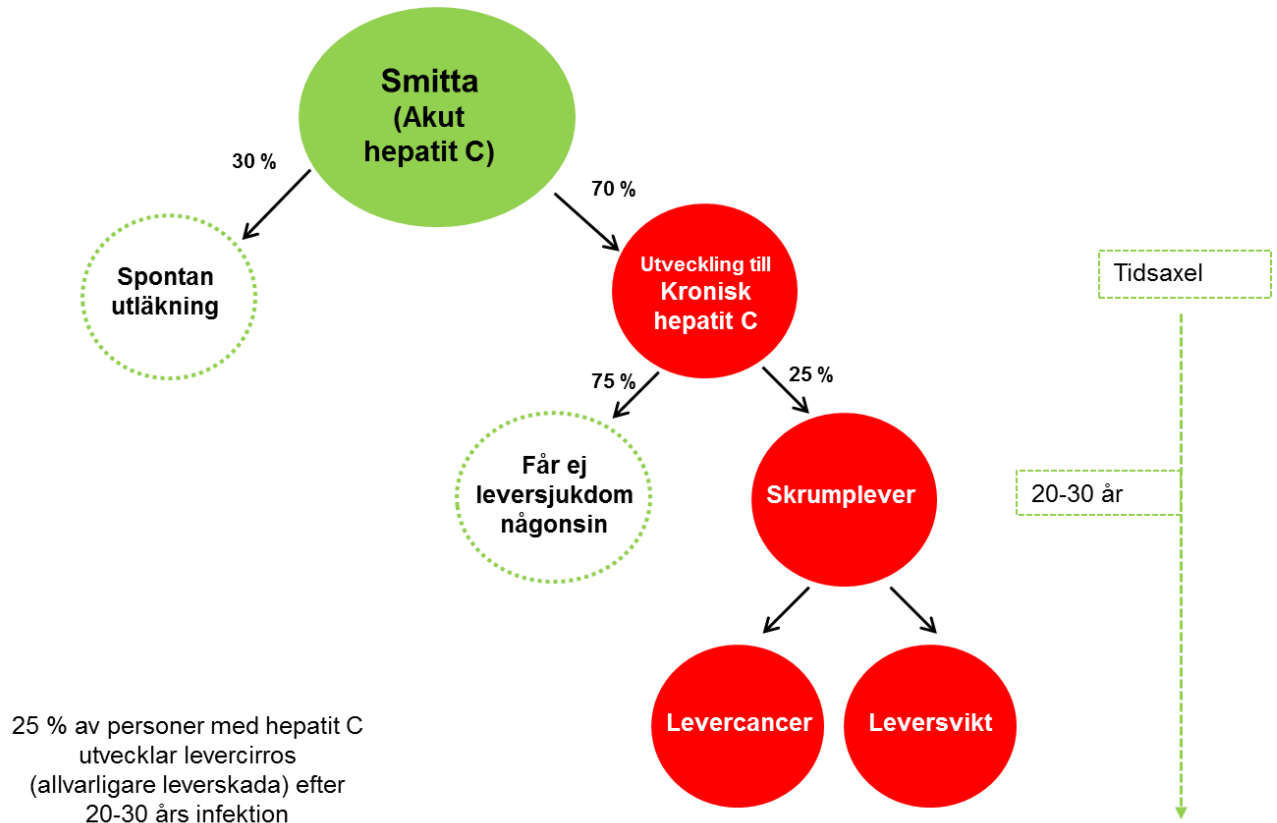
Det är bara en liten andel av de som smittats som får symtom på akut hepatit. Det här gör att många är smittade utan att veta om det.

Det är ingen skillnad om du blir smittad som barn eller vuxen. De flesta får inga symtom förrän viruset skadat levern allvarligt.

Av alla som har kronisk hepatit C utvecklar ca 25 procent skrumplever (levercirros, mer om detta på sida 5).

Av de som utvecklat skrumplever är det några procent årligen som utvecklar levercancer.

Sjukdomsförlopp

Hur smittar hepatit C?

Hepatit C överförs med smittsamt blod. Viruset kan förekomma i andra kroppsvätskor än blodet, men smittar endast om de är blodtillblandade. Viruset överförs genom att smittsamt blod kommer in i kroppen genom till exempel:

- Stick från infekterad kanyl, genom att dela sprutor, blandkoppar, piercing, tatueringar, m.m.
- Blodprodukter före 1992.
- Sexuell smitta, betraktas som mycket liten, men finns (särskilt vid sex som kan medföra blödning eller slemhinneskada, som anala samlag eller om du eller din partner samtidigt är smittad med någon könssjukdom).
- Mor till barn smitta, betraktas som liten risk, men finns.
- Smitta via sjukvården, vanligare i vissa länder där rena sprutor inte använts.

Om du blivit botad eller läkt ut själv från hepatit C får du inte bli blodgivare eller organdonator.

Antikroppar mot hepatit C kvarstår vanligen under många år utan att detta innebär pågående infektion.

Det går ej att bli immun mot ny smitta av hepatit C.

Hur påverkas graviditet av hepatit C?

Graviditet påverkas i regel inte av hepatit C. Risken att barnet ska smittas är mindre än 5 procent. Barnet bör dock testas vid cirka 1½ års ålder.

Finns det några förhållningsregler?

Smittskyddslagen – SML - är regler som är till för att förhindra smittspridning.

Den kursiverade texten innehåller regler du alltid måste följa.

- *Du måste alltid informera de som kan komma i kontakt med ditt blod t.ex. tandläkare/sköterska och vårdpersonal.*
- *Du får inte ge blod eller donera organ.*
- *Om du injicerar narkotika måste du ha egna sprutor och nålar som ingen annan använt och inte låta andra använda dessa.*
- *Du får inte heller använda gemensam blandningskopp eller andra tillbehör.*

Smittspårning

Smittspårning för hepatit C innebär följande:

- Sexualpartners erbjuds provtagning.
- För kvinnor som fött barn efter sannolikt smittotillfälle, erbjuds provtagning av barnen.
- Om hepatit C konstateras hos barn provtas modern (om hon inte redan har känd hepatit C).
- Akut hepatit C smittspåras 3 månader bakåt.

Hur skyddar du din omgivning?

- Om du blöder, se till att andra inte kommer i kontakt med ditt blod. Om någon hjälper dig, se till att de om möjligt använder handskar.
- Vid blodspill, rengör med rengöringsmedel och vatten.
- Använd plåster på sår.
- Blodigt material, t.ex. bindor och tamponger, förpackas väl, tillsluts och kastas sen i soporna.
- Låna inte eller låna inte ut toalettartiklar som t.ex. rakhyvel och tandborste.
- Använd kondom

Hepatit C smittar INTE genom vardagliga kontakter som att kramas, pussas, äta från samma tallrik, dricka ur samma glas eller använda samma toalett etc.

Leverns funktion

Levern är belägen överst till höger i bukhålan alldeles under mellangärdet. Större delen skyddas av bröstkorgen. Levern är ett komplicerat och livsviktigt organ med stor reservkapacitet. Levern omvandlar maten som du äter till energi, tillverkar många olika ämnen som är livsnödvändiga och är även ett avgiftningsorgan. Levern har kapacitet att återhämta sig och ärrbildning kan gå tillbaka.

Vad är skrumplever (levercirros)?

Diagnosen skrumplever ställs av läkare med hjälp av blodprover, fibroscan (en ultraljudsundersökning, se sida 7) och eventuella fynd vid läkarundersökning. När det har blivit mycket ärrbildning (fibros) på levern ändras formen och ytan och levern blir stelare. Det kallas då skrumplever. Detta drabbar 25 procent av de som har hepatit C. Att ha skrumplever innebär att leverns funktion minskar vilket på sikt kan leda till:

- Vätska i buken (ascites), symtom på det är att magen blir stor.
- Åderbräck i matstrupen/magsäcken (varicer) upptäcks via gastroskopi, som är en undersökning med en kameraslang av matstrupen och magsäcken. Om dessa åderbräck blöder kan du få blodiga kräkningar, du bör då söka akut sjukvård snabbt.
- Symtom som koncentrationssvårigheter i milda fall, ökad trötthet, förvirring, och i svåra fall medvetslöshet (encefalopati = leverkoma). För att undvika detta är det viktigt att ha daglig tarmtömning, gärna 2 mjuka avföringar/dag. Om du är förstoppad ta upp det med din doktor.
- Levercancer. Det behövs vanligtvis en röntgenundersökning för att upptäcka det i tidigt stadium. På grund av detta brukar patienter med skrumplever erbjudas ultraljud på levern var sjätte månad.

De flesta utvecklar inte skrumplever. Skrumplever kan utvecklas successivt, det tar ofta flera decennier. Levercellerna går då sönder och ersätts med bindväv - ärrbildning. Även om ärrvävnaden är utbredd kan levern fungera bra under flera år med endast en liten normal del kvar. Utbredd ärrbildning leder till skrumplever och kan då ge ovanstående symtom.

Förr trodde man att skrumplever var ett kroniskt tillstånd. Nu vet man att hos majoriteten av patienter kan ärrbildningen minska genom att få behandling för

hepatit C och sluta med alkohol. Detta gäller framförallt om det inte finns riskfaktorer såsom övervikt, diabetes eller överkonsumtion av alkohol.

Alkohol kan även i små till måttliga mängder påverka och påskynda risken för leverskada.

Hur vet du om du har hepatit C?

Diagnosen hepatit C ställs med hjälp av blodprov där det kontrolleras om antikroppar mot hepatit C finns och om hepatit C-virus hittas i blodet.

När kroppen kämpar mot en sjukdom producerar immunsystemet antikroppar. Genom att titta efter särskilda antikroppar mot hepatit C i blodet går det att se om viruset har funnits där någon gång. Det kan däremot ta tid, ibland flera månader för immunsystemet att skapa antikroppar. Därför kan testet ge ett negativt resultat om det utförs för tidigt efter smittotillfället. Om testet för antikroppar är positivt behöver det inte betyda att viruset fortfarande finns kvar. Det kan vara så att kroppen har gjort sig av med viruset men att det fortfarande går att se spår efter det. Därför krävs det ytterligare ett blodprov, hepatit C-RNA-test, för att bekräfta en diagnos. Med hjälp av detta test upptäcks förekomsten av hepatit C-virus i kroppen.

De vanligaste blodproverna man tar är:

- ALAT – ett enzym som utsöndras från skadade leverceller.
- PK/INR – för att se hur levern klarar att bilda blodlevringsämnen.
- Bilirubin – ett gulhetsvärde, som utsöndras med gallan.
- HCV RNA – visar hur mycket virus som finns i blodet.
- Genotyp – vilken hepatit C-virusstam man har.

Fler prover kan tas i samband med en utredning eller inför behandling.

Om du har kronisk hepatit C görs en utredning som syftar till att ta reda på om, och i så fall hur, du ska behandlas. Då kontrolleras vilken variant, även kallad genotyp, av hepatit C-viruset du har.

För att skatta graden av leverskada görs en fibroscan undersökning av levern.

I sällsynta fall tas ett vävnadsprov (biopsi) från levern för att bedöma graden av leverskada.

Vad är fibroscan?

Fibroscan är en undersökning som mäter stelhet i levern genom att ultraljudsvågor skickas mot levern.

Om det finns ärrvävnad, är levern stelare. Med undersökningen kan man alltså uppskatta om det finns någon leverskada och i sådana fall hur stor leverskadan är.

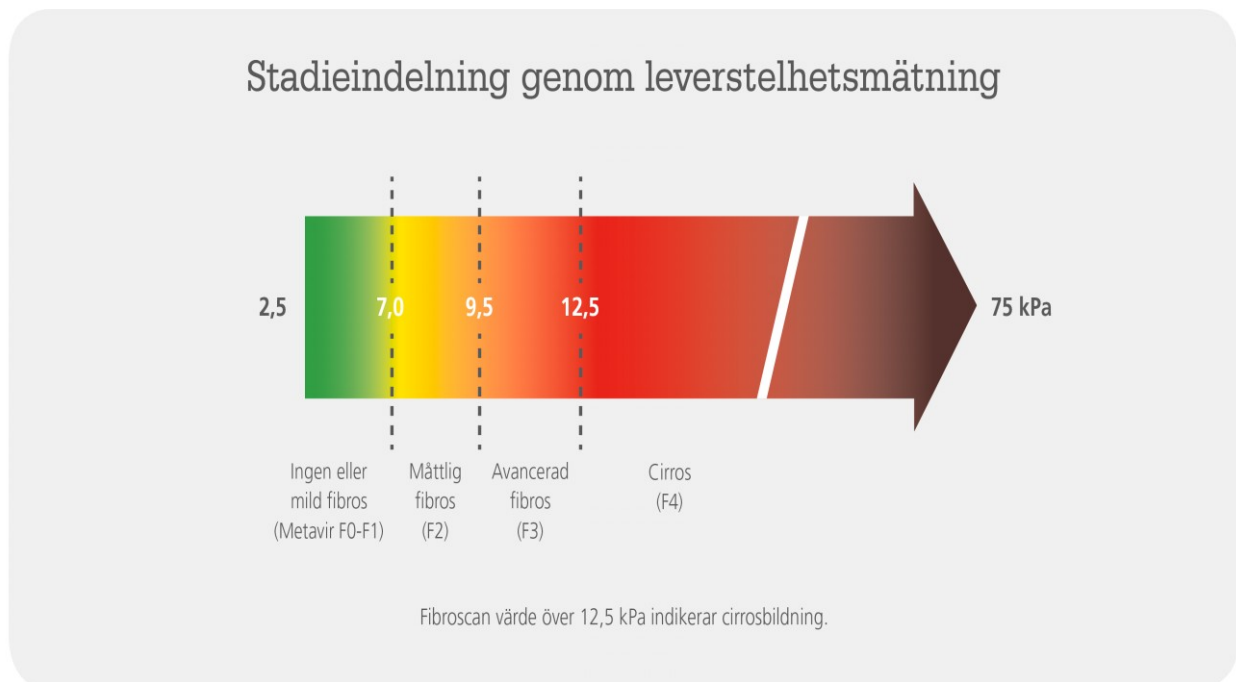
Undersökningen tar ca 5–15 min. Undersökningen är riskfri och innebär varken smärta eller nålstick.

För att få en bra mätning behöver du vara fastande tre timmar innan den utförs.

När underökningen är utförd syns ett värde som visar hur mycket ärrvävnad din lever har.

Värdet motsvarar en ärrbildningsgrad (fibrosgrad), där graderna kan vara från 0–4, där ärrbildningsgrad 4 (F4) innebär skrumplever.

Kan du få behandling mot hepatit C?

Nu kan i princip alla få behandling för hepatit C. En förutsättning är att du ska kunna fullfölja hela behandlingen.

Före 2014 användes interferon för att behandla hepatit C. Interferon medförde många biverkningar och endast ungefär hälften blev botade.

Idag blir drygt 95 procent, av de som behandlas med de nya läkemedlen, botade från hepatit C.

Behandlingen består numera endast av tabletter. Behandlingslängden är vanligtvis 8–12 veckor men kan variera.

Biverkningarna är vanligtvis få och milda. De vanligaste är huvudvärk och trötthet. Många får inga biverkningar alls.

Vad händer efter behandlingen?

Efter behandlingen kommer du att följas upp med blodprover i 3 månader (6 månader om du har cirros), varefter du blir friskförklarad om viruset inte finns kvar och du får då ett friskhetsintyg om du så önskar.

Om du inte har något hepatit C-virus 3 månader efter avslutad behandling är du botad. **Du är dock inte immun mot en ny smitta.** För personer med ärrbildning innan behandling, görs eventuellt en ny fibroscan för att se om ärrvävnad på levern minskat.

Om du har skrumplever före behandlingen kommer du att fortsätta göra regelbundna ultraljud av levern. Även om du blivit botad kvarstår riskerna med levercancer och detta bör upptäckas i tid för att du snabbt ska kunna få behandling.

Kan du göra något själv som patient?

- Undvik övervikt, det kan leda till fettlever.
- Var försiktig med alkohol.
- Studier visar att kaffe är bra för levern.

Gå på kontroller för din hepatit C, då levern inte ger ifrån sig några symptom. Detta för att eventuella leverskador då ska upptäckas i tid.

Vad ska du göra om du misstänker att du har hepatit C och/eller skrumplever?

Du kan kontakta din vårdcentral eller så kan du ringa 1177 för att få råd om vart du kan vända dig.

Läkemedel mot hepatit C samt vård i samband med sjukdomen är kostnadsfri för dig som är patient.

Referenser

Aleman S, Rahbin N, Weiland O, Davidsdottir L, Hedenstierna M, Rose N, Verbaan H, Stål P, Carlsson T, Norrgren H, Ekbom A, Granath F, Hultrantz R. A risk for hepatocellular carcinoma still persists long-term after sustained virological response in patients with hepatitis C associated liver cirrhosis. *Clin Infect Dis*. 2013 57(2):230-6.

Duberg A, Blach S, Falconer K, Kåberg M, Razavi H, Aleman S. The future disease burden of hepatitis C virus infection in Sweden and the impact of different treatment strategies. *Scand J Gastroenterol*. 2015 Feb;50(2):233-44.

Shiffman ML. Natural history and risk factors for progression of hepatitis C virus disease and development of hepatocellular cancer before liver transplantation. *Liver Transpl*. 2003 Nov;9(11):S14-20.

Folkhälsomyndigheten. (2019). Hälsöfrämjande och förebyggande arbete med hepatiter i Sverige. Hämtad 2022-03-31 från <https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/bd55953042c2430a88b4a9f47915dcd6/halsoframjande-forebyggande-arbete-hepatiter-sverige-2019.pdf>

Wang CC, Krantz E, Klarquist J, Krows M, McBride L, Scott EP, et al. Acute hepatitis C in a contemporary US cohort: modes of acquisition and factors influencing viral clearance. *J Infect Dis*, 196 2007,1474–1482

Weiland O. Genombrott för behandling av kronisk hepatit C-virusinfektion. *Läkartidningen*. 2014 Nov 19;111(51-52):2280-1.

Westbrook RH, Dusheiko G. Natural history of hepatitis C. *J Hepatol*. 2014 Nov;61(1 Suppl):S58-68.

Westin J, Lagging LM, Spak F, Aires N, Svensson E, Lindh M, Dhillon AP, Norkrans G, Wejstål R. Moderate alcohol intake increases fibrosis progression in untreated patients with hepatitis C virus infection. *J Viral Hepat*. 2002 May;9(3):235-41.

World Health Organization. (2022). Hepatitis C. Retrieved 2022 Mar 31 from <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/hepatitis-c>

Modi AA, Feld JJ, Park Y, Kleiner DE, Everhart JE, Liang TJ, Hoofnagle JH. Increased caffeine consumption is associated with reduced hepatic fibrosis. *Hepatology*. 2010